

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กานต์ธีรา ปัญจะทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2557

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

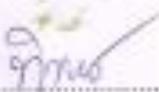
กานต์ธีรา ปัญจะทองคำ

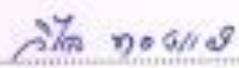
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

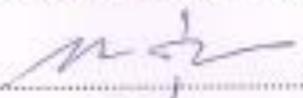
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เสนอโดย นางกานต์ธีรา ปัญจะทองคำ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

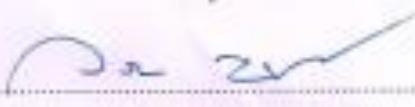
 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(ศาสตราจารย์ประติษฐ์ หงศ์ทองคำ)
วันที่ 17 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ดร.ทิพวัลย์ คำคง)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแม่)

 กรรมการ
(ดร.ทรงศรี ชุ่มทอง)

 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.วสันต์ ปุณณ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง
ชื่อนักศึกษา	กานต์ธีรา ปัญจะทองคำ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นคณะกรรมการนักเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนนวมวิทย์วิทยา จำนวน 35 คน โดยการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของคณะกรรมการนักเรียนแต่ละห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมของนักเรียน 2) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร 3) หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ 4) แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่องภาวะผู้นำ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.896 5) แบบประเมินทักษะภาวะผู้นำ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผล พบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำเพื่อเสริมการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนและประยุกต์ใช้ในชีวิต ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรและหลากหลายกระบวนการ เช่นการอภิปราย การนำเสนอ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การทดสอบ ส่วนของเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะผู้นำ ความซื่อตรง การพูด การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และการสร้างทีมงาน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตั้งใจและปฏิบัติกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น

2. การประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า

1) ความรู้ภาวะผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ทักษะภาวะผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับมาก

3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

Thesis Title	The Development of Leadership Training Curriculum for Higher Secondary School Students
Thesis Advisors	Asst. Prof. Dr. Wilai Tongphae Dr.Thongsre Toonthong
Name	Kanteera Panjathongkome
Concentration	Curriculum and Instruction
Academic Year	2014

ABSTRACT

This research aimed at: 1) developing the leadership training curriculum for high school students and 2) evaluating the leadership training curriculum for high school students. The sample, selected by stratified random sampling, comprised 35 students, all of them were the committee in the school council in semester 1, academic year 2014 at Muaklek Wittaya School. The instruments used in this study were 1) a questionnaire in relation to the need for a particular training, 2) an interview administered with those involved in the curriculum development, 3) leadership training programs, 4) a test regarding leadership with its reliability of 0.896, 5) an evaluation form of leadership skills, and 6) a questionnaire with regards to the satisfaction towards the training courses. The data were analyzed by frequency, mean, standard deviation, and t-test.

The results revealed that:

1. The development of the leadership training curriculum for high school students consisted of four steps: 1) Study of basic data, 2) Development of Curriculum, 3) Implementation of Curriculum, and 4) Evaluation of Curriculum. It was found that the students and the involved individuals expressed their needs for the development of the training curriculum so as to enhance the genuine applications of students' leadership. The curriculum comprised courses with a wide range of processes, for example, discussions, presentations, teamwork, tests related to leadership skills, speaking skills, human relationship & team building, and training activity involvement with enthusiasm and determination.

2. The results of curriculum assessment were as follows:

1) The leadership knowledge of the high school students after the training was significantly higher than that of the high school students before the training at the .05 level.

2) The leadership skills of high school students were at a high level.

3) The satisfaction of the students towards the leadership training was at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ดี ด้วยความอนุเคราะห์และช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่ง จาก ดร.ทิพวัลย์ คำคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.วสัน ปูนผล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง และ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการทำวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเป็นกำลังใจ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพอย่างสูง ขอขอบพระคุณกำลังใจอันยิ่งใหญ่ที่มีค่าสูงสุดสำหรับผู้วิจัย คือ ครอบครัวสีโต และ คุณพีระพงษ์ ปัญจะทองคำ ผู้ให้การสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนสำเร็จได้ และขอขอบคุณ สมาชิกกลุ่มเที่ยวทั่วไทย เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ 15 ทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู อาจารย์ และนักเรียน โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ตามวัตถุประสงค์ ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นเกียรติคุณแด่ บิดา มารดา ผู้ที่ได้กล่าวนามมาและผู้มีพระคุณทุกท่าน

กานต์ธีรา ปัญจะทองคำ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	9
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	9
องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม.....	12
ประเภทของหลักสูตรฝึกอบรม.....	15
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	20
การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม.....	34
หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ.....	43
แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง	
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	78
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น	
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	78
การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	79

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
แนวการจัดกิจกรรมนักเรียน.....	80
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ.....	83
ภาวะผู้นำ.....	83
ทฤษฎีความรู้.....	95
ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ.....	103
ทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21.....	121
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	122
ความหมายของความพึงพอใจ.....	122
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ.....	123
องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ.....	124
การวัดและประเมินความพึงพอใจ.....	125
เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ.....	126
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	127
งานวิจัยในประเทศ.....	127
งานวิจัยต่างประเทศ.....	130
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	132
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	132
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	133
ขั้นตอนการสร้าง หาคคุณภาพของเครื่องมือ และการเก็บรวบรวม ข้อมูล.....	133
หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	133
แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	135
แบบสัมภาษณ์ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะ ผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	135
แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ภาวะผู้นำ.....	136
แบบสังเกตทักษะภาวะผู้นำ.....	137
แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม.....	138
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	139

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ)	
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	140
สถิติพื้นฐาน.....	140
สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	140
สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน.....	142
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	144
ตอนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	153
บทที่ 5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	157
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	157
สมมติฐานการวิจัย.....	157
ความสำคัญของการวิจัย.....	157
ขอบเขตของการวิจัย.....	158
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	158
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	159
สรุปผลการวิจัย.....	159
อภิปรายผล.....	160
ข้อเสนอแนะ.....	162
บรรณานุกรม.....	164
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ รายนามคณะวิทยากร รายนามคณะผู้ช่วยวิจัย.....	173
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	177

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก ค หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	184
ภาคผนวก ง โครงการฝึกอบรม ตารางฝึกอบรม ตัวอย่างเกียรติบัตร.....	193
ภาคผนวก จ แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม.....	199
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบวัดความรู้ ภาวะผู้นำ แบบสังเกตทักษะภาวะผู้นำ แบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อหลักสูตร.....	257
ภาคผนวก ช แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม แบบประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ภาวะผู้นำ แบบ ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตภาวะผู้นำ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อหลักสูตร.....	277
ภาคผนวก ซ ภาพประกอบการฝึกอบรม.....	286
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	293

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ทัศนคติและพฤติกรรมผู้นำซึ่งมุ่งที่งาน (task – related attitudes and behaviors).....	114
ตาราง 2	ทัศนคติและพฤติกรรมมุ่งที่ความสัมพันธ์ (relationship – Oriented attitudes and behavior).....	115
ตาราง 3	ลักษณะพฤติกรรมผู้นำ 4 แบบ.....	116
ตาราง 4	แบบการตัดสินใจของผู้นำ.....	118
ตาราง 5	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกรรมการนักเรียนและห้องเรียน....	132
ตาราง 6	เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	134
ตาราง 7	ความถี่และร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตาม สถานการณ์กลุ่มตัวอย่าง.....	144
ตาราง 8	ผลการสำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบในการจัด กิจกรรมฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	145
ตาราง 9	ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร.....	147
ตาราง 10	โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	151
ตาราง 11	ผลการเปรียบเทียบความรู้เรื่องภาวะผู้นำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายระหว่างก่อนกับหลังการฝึกอบรม.....	153
ตาราง 12	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการสังเกตทักษะภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	154
ตาราง 13	ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมภาวะ ผู้นำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	154

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพ 1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
ภาพ 2	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา (Taba).....	13
ภาพ 3	กระบวนการของการฝึกอบรม.....	31
ภาพ 4	โมเดลกระบวนการติดต่อสื่อสาร.....	55
ภาพ 5	แนวคิดการจัดกิจกรรมนักเรียน.....	82
ภาพ 6	รูปแบบคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล คุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (personality traits of effective leaders).....	90
ภาพ 7	ตัวแปรหลักในทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ของฟรีดเดอริ์.....	112
ภาพ 8	ภาพอธิบายประสิทธิผลของผู้นำ.....	117
ภาพ 9	กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	121